

Mededelingen van de FFF

Fryske Feriening foar Fjildbiology

Jaarverslag Sûchbistenwurkgroep-FFF

Het jaar 2007 was een jaar vol veranderingen binnen de zoogdierenwerkgroep van de Fryske Feriening foar Fjildbiology. Was Marten Zijlstra vanaf 1993 het gezicht van de Sûchbistenwurkgroep van het Ferbân foar oare bisten, met ingang van 2007 is dit stokje overgedragen aan opvolger Teddy Dolstra. Dolstra pakte deze functie actief op, wat heeft geresulteerd in diverse activiteiten, acties en publicaties in Twirre. Hier volgt een kort overzicht.

Vleermuizen

inventarisatie In de maand september heeft de Sûchbistenwurkgroep in samenwerking met het Vleermuis Coördinatie Overleg Groningen een inventarisatie uitgevoerd langs de Groningse en Friese waddenkust. Het doel was om een idee te krijgen hoe Ruige dwergvleermuizen tijdens hun trekperiode gebruik maken van deze kustgebieden. De mooiste resultaten werden vastgesteld langs de Afsluitdijk, waar op iedere locatie in bijna twee uur tijd circa 50 passerende Ruige dwergvleermuizen werden geteld. Op 10 september werd het onderzoek naar het trekgedrag van Ruige dwergvleermuizen gecombineerd met de landelijke 'Nacht van de vleermuis', die in samenwerking met de Vleermuiswerkgroep Nederland werd georganiseerd. Tot slot zijn er, in samenwerking met de Vleermuisopvang Groningen, weer diverse vleermuismeldingen afgehandeld in Fryslân (veelal klachten of verzoeken om informatie).

wintertellingen Net als in voorgaande jaren heeft de Sûchbistenwurkgroep ook in 2007 weer de wintertellingen van vleermuizen uitgevoerd voor de Zoogdierverseniging VZZ. Er zijn tien objecten op vleermuizen geïnspecteerd wat in totaal 54 vleermuizen van 8 verschillende soorten opleverde.

De Bonifatiuskapel in Dokkum bleek het winterverblijf met de meeste vleermuizen. Voor de tweede keer is hier ook de ondergrondse kruipruimte volledig geïnventariseerd. Dit is een rondgang van ongeveer 300 meter lang, 5 meter breed en nauwelijks een meter hoog, tussen de draagbalken. Er werden 12 vleermuizen aangetroffen: 6 Grootoor- en 6 Watervleermuizen. In de bovengrondse rondgang werden ook 12 vleermuizen aangetroffen: 10 Ruige dwerg-, 1 Gewone dwerg- en 1 Baardvleermuis. Ten tijde van de inspectie bleek een aannemer de situatie aan het opnemen te zijn voor een op stapel staande verbouwing van het sanitairgedeelte. Omdat het een belangrijk winterverblijf voor vleermuizen betreft is de Flora- en faunawet ter hand genomen. In goed overleg met het Bisdom Groningen en de aannemer is de geplande verbouwing tijdelijk stil gelegd, totdat de vleermuizen het winterverblijf weer hadden verlaten.

Een ander object waar een kleine verbouwing gaande was, betrof de hervormde kerk in Sexbierum. Ter plaatse werden geen vleermuizen aangetroffen. In tegenstelling tot andere jaren verbleven de vleermuizen vrijwel allemaal op de zolder van de kerk. Bijzonder was dat hier voor het eerst ook Meervleermuizen overwinterend werden aangetroffen.

Op landgoed Oranjestein te Oranjewoud overwinterde dit jaar

Grootoorvleermuizen

foto: Teddy Dolstra

slechts één Franjestaart in de zuidelijke ijskelder en verder een aantal Baardvleermuizen. Er stond voor 2007 een renovatie van de verschillende bouwwerken inclusief de ijskelders op stapel. Hopelijk wordt bij de uitvoering rekening gehouden met de hier overwinterende vleermuizen, waaronder de Franjestaarten.

Op de vliegbasis Leeuwarden zijn twintig bunkers geïnspecteerd, maar geen vleermuizen aangetroffen. Positief is dat Defensie tien van deze bunkers speciaal aan zal passen als winterverblijf voor vleermuizen. Andere onderzochte objecten vertoonden geen opvallende verschillen met voorgaande jaren.

Eekhoorn

Al zolang Zijlstra zoogdierwaarnemingen registreert, worden ook meldingen van Eekhoorns bijgehouden. Tot 2007 betrof dit slechts 39 meldingen uit Fryslân, naast de nestentellingen die tot 2006 werden uitgevoerd. Om die reden worden alle uit het verleden bekende en potentiële locaties opnieuw bezocht. Op basis van verse vraatsporen zijn inmiddels verschillende locaties herbevestigd en zijn bovendien enkele nieuwe leefgebieden ontdekt. Omwonenden konden hier en daar recente zichtwaarnemingen melden. In Gaasterland werden geen sporen aangetroffen, wat het beeld dat de soort hier is verdwenen voorlopig bevestigt. Ook in de bossen rond Oranjewoud werden vooralsnog geen sporen meer gevonden. Speciale vermelding verdient het parkbos 'Ontwijk' bij Donkerbroek, waarvan zowel Zijlstra als Dolstra voor het eerst verschillende meldingen van Eekhoorns kregen. Een positief puntje in een totaalbeeld dat er verder op wijst dat Eekhoorns weliswaar nog op veel plaatsen in Fryslân voorkomen, maar in lage dichtheden.

Zoogdierenwerkatlas

In 2007 heeft de provincie Fryslân het atlasproject van de Friese zoogdieren afgerond, mede dankzij de inspanningen van Simone Vos. Namens de FFF zaten Zijlstra en Dolstra in de begeleidingsgroep voor dit project. Menig bijeenkomst op het provinciehuis en het verwerken van vele duizenden waarnemingen resulteer-

den in een werkatlas, die op 22 juni is gepresenteerd in It Aljemint van de Fryske Akademie te Leeuwarden. In het septembernummer van Twirre is uitgebreid aandacht aan deze bijeenkomst besteed. De definitieve zoogdierenatlas van Fryslân staat gepland voor 2012. De FFF (Diederik van Dullemen en Teddy Dolstra) en de provincie (Roland Jalving) gaan zich hier samen sterk voor maken.

Exoten

Steeds meer meldingen van zoogdieren hebben betrekking op exoten. Dat er op enkele plaatsen Wallaby's en Damherten voorkomen is al niet zo vreemd meer, en dat er Wasbeerhonden voorkomen in het Drents-Friese Wold is ook bekend. Nadat Philip Zeinstra in zijn wekelijkse artikel 'Onze Natuur' in de Stellingwerper krant een bijdrage had geschreven over de Wasbeerhond, kwamen er weer diverse nieuwe meldingen binnen, vooral uit de Zuidoosthoek van de provincie waaronder uit de Tjongervallei. Ook werden er bij Zeinstra naar aanleiding van dit artikel diverse meldingen gedaan van de Gestreepte skunk, uit de omgeving van het 'Blauwe bos' bij Haulerwijk. De Gestreepte skunk is het meest bekende stinkdier. Navraag bij een lokale faunabeheerder leerde dat de soort hier inmiddels vier jaar voorkomt en er zich ook al twee of drie jaar heeft voortgeplant. Twee meldingen van verkeersslachtoffers van jongvolwassen exemplaren uit het Drents-Friese Wold maken aannemelijk dat ook hier de eerste voortplanting heeft plaatsgevonden. Zie voor meer informatie het artikel op bladzijde 20 in dit nummer. 2007 was ook het jaar dat er enkele oude meldingen van adventieven aan het licht kwamen. Zo kwam Wiesje Spijckstra-Scholten tijdens het digitaliseren van oude braakbalgegevens de vondst van een Hazelmuis uit 1988 in Gaasterland weer tegen. En via Emiel Beijck kwam er een waarneming van een Grije eekhoorn uit 1991 bij Wijnjewoude boven water.

Herziening List fan Fryske Plantenammen

In 1977 verscheen de List fan Fryske Plantenammen van Van der Ploeg en Franke. Deze lijst lag ten grondslag aan de befaamde twintigste druk van Heukels' Flora van Nederland (1983). De voor deze flora-uitgave nodige aanvullingen heeft Van der Ploeg destijds in nauw overleg met Van der Meijden verzorgd. Deze twee uitgaven zijn daarmee de meest recente overzichten van Friese namen voor de vaatplanten.

Inmiddels zijn we ruim twintig jaar verder. Tal van nieuwe soorten hebben zich in Fryslân gevestigd en/of laten waarnemen. Er zijn mogelijk een kleine tweehonderd nieuwe Friese plantennamen nodig. Een werkgroep van het Biologysk Wurkferbân van de Fryske Akademie is daarom al enige tijd bezig een nieuwe lijst op te stellen.

In de loop van maart zullen de werkzaamheden zo ver gevorderd zijn dat er een werkdocument beschikbaar komt waarop iedereen die deze materie ter harte gaat, kan reageren. Het

Kleine zoogdieren

Voor het inventariseren van kleine zoogdieren is vorig jaar weer volop gebruik gemaakt van de methode van het pluizen van braakballen. Vrijwel al dit werk wordt in Fryslân gedaan door Wiesje Spijckstra-Scholten. In totaal heeft zij vorig jaar circa 1.570 braakballen geplozen van Ransuil, Bosuil, Kerkuil, Velduil, Blauwe kiekendief en Torenvalk. Dit pluuswerk leverde ongeveer 2.600 kleine-zoogdierwaarnemingen op, verdeeld over verschillende soorten. Verder werden er vier nestbodems van Bosuil- en Kerkuilkasten doorzocht, samen goed voor ruim 600 waarnemingen. Het braakballenonderzoek wordt in samenwerking met de Kerkuilenwerkgroep van Johan de Jong en de Zoogdiervereniging VZZ gedaan.

Wat betreft onderzoek naar kleine zoogdieren heeft de werkgroep ook actief meegeholpen met de inventarisaties naar Noordse woelmuizen rond de Fluessen van de Zoogdiervereniging VZZ en op de Lytse en Grutte Griene in het Sneekermeer van Staatsbosbeheer (zie decembernummer van Twirre). Vooral op de Lytse Griene werden grote aantallen Noordse woelmuizen gevangen. Van de Stichting 'Ommepolders' uit Heeg ontvingen we een inventarisatierapport waaruit blijkt dat ook hier grote aantallen Noordse woelmuizen zijn gevangen. Onze algemene conclusie is dan ook dat 2007 een zeer goed muizenjaar was.

Teddy Dolstra
Coördinator Sûchbistenwurkgroep-FFF
Ferbân foar oare bisten
Zuiderweg 10
8395 KV Steggerda
tel.: 0621 686354
e-mail: suchbistenwurkgroep-fff@hetnet.nl

hoort namelijk tot de vaste procedures van de Fryske Akademie, dat dit soort uitgaven vooraf door iedereen becommentarieerd kunnen worden. Het werkdocument zal verschijnen op de website van de Fryske Feriening foar Fjildbiology. Ben je dus geïnteresseerd in Friese plantennamen, houd dan www.fjildbiology.nl in de gaten.

Voor nadere inlichtingen:

Gertie Papenburg
Pijlkruid 13
9285 LL Buitenpost
tel.: 0511 541376, e-mail: gmgjtp@xs4all.nl

Overige leden van de werkgroep:
Meinte Engelmoer, Gjerrit Hekstra, Ytsen Kooistra,
Sake Roodbergen, Hinko Talsma en Harry Waltje.